

บรรณาธิการแถลง

“วารสารพัฒนาสังคม” ปีนี้ถือว่ามีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ นับตั้งแต่เริ่มผลิตออกสู่ชุมชนวิชาการฉบับแรกในปี 2541 และหลังจากนั้นได้มีการผลิตออกมาอย่างต่อเนื่อง พร้อม ๆ กับมีการพัฒนาความเข้มข้นทางวิชาการจนได้รับการรับรองคุณภาพอยู่ในฐาน “TCI กลุ่ม 1” ในปี พ.ศ.2558 โดยมีคะแนน Citation เพิ่มขึ้นเป็นประจำทุกปีอย่างน่าพอใจ จนกระทั่งในปีนี้อวสานวารสารพัฒนาสังคมได้รับการรับรองมาตรฐาน ACI (ASEAN Citation Index) กระนั้นก็ตามในอนาคตจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งเพื่อก้าวสู่มาตรฐานสากลเต็มรูปแบบ

วารสารพัฒนาสังคมฉบับที่ท่านกำลังอ่านอยู่ในขณะนี้ (ฉบับที่ 1 ปีที่ 20 พ.ศ. 2560) ประกอบด้วยบทความอันแตกต่างหลากหลายและน่าสนใจในแง่มุมต่าง ๆ จำนวน 8 บทความ บทความแรกเกี่ยวข้องกับแนวคิด “ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ซึ่งนิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ ได้ใช้เป็นกรอบในการศึกษาถึงการจัดการความขัดแย้งในชุมชนภาคใต้ ที่เน้นการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในกระบวนการค้นหาความจริง เพื่อนำไปสู่ความสำนึกผิด ยินยอมชดใช้ค่าเสียหาย การให้อภัย และการให้คำมั่นสัญญาที่จะปรับปรุงตัวและไม่ทำผิดซ้ำอีก โดยชุมชนไม่ผลักไสผู้กระทำผิดให้กลายเป็นคนนอก ระบบดังกล่าววางอยู่บนหลักจารีตของชุมชนในการจัดการความขัดแย้งให้ลุล่วงโดยไม่ใช้กลไกทางกฎหมาย (เว้นแต่กรณีที่จำเป็น)

บทความต่อมาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็กของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งรัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบาย โดยยึดถือหลักสากลของสหประชาชาติที่มีเนื้อหาก้าวหน้า แต่ในทางปฏิบัติยังประสบปัญหาหลายด้าน ผู้เขียนคือ บุชิตา สังข์แก้ว และพันธรักษ์ ผูกพันธ์ ได้ค้นพบว่าการจัดการศึกษาแก่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ใน อ.แม่สอด จ.ตาก ประสบปัญหาหลายอย่าง อาทิ เด็กที่เป็นลูกหลานของแรงงานต่างด้าวมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนทรัพยากรทางการศึกษาในพื้นที่ไม่เพียงพอ ผู้ปกครองชาวไทยบางส่วนไม่ยอมรับจนต้องพาลูกย้ายหนีไปเรียนที่อื่น ปัญหาโรคติดต่อ หลักสูตรไม่สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้ในท้องถิ่น และปัญหาด้านภูมิประเทศที่เป็นภูเขาอันเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางมาเรียน ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่ท้องถิ่นจะต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และหาทางจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นแต่ละแห่งต่อไป

บทความที่สาม เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายสาธารณะ ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐได้บริหารจัดการ โดยอาศัยกลไกราชการที่รวมศูนย์อำนาจ และรัฐเป็นผู้ดำเนินงานเองทั้งหมด โดยประชาชนเป็นเพียงผู้รับบริการเท่านั้น แต่ในช่วงกว่าสิบปีที่ผ่านมาภาครัฐได้หันมาเน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การมีส่วนร่วม และดำเนินงานร่วมกับภาคประชาสังคมในรูปของภาคีเครือข่ายมากขึ้น หรือที่เรียกว่า “การจัดการภาคีสาธารณะแบบใหม่” (new public governance) เจ้าของบทความคือ สมศักดิ์ สามัคคี

ธรรม ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาทำการศึกษาในกรณีของการจัดการป่าชุมชนภาคตะวันออก เพื่อค้นหาตัวแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการป่าชุมชนที่ประกอบด้วยชาวบ้านเป็นภาคีหลัก ส่วนภาคีสันับสนุนประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐ เอ็นจีโอ วัด โรงเรียน ภาคธุรกิจ และชมรม/เครือข่ายต่าง ๆ กระนั้นก็ตาม ความรับผิดชอบในการจัดการป่าในภาพรวมก็ยังคงเป็นของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ โดยผ่านการกำกับติดตามทางอ้อมมากกว่าการเข้าไปควบคุมทางตรง

บทความที่สี่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ตามโครงการหมู่บ้านช่อสะอาด ซึ่งเป็นโครงการของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่มุ่งเน้นการปลูกฝังจิตใจของสมาชิกในชุมชนให้มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานสำคัญ อันจะเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนในด้านต่าง ๆ ในภาพรวม ผู้เขียนคือ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล และแพรวดาว พุพานิชย์พฤกษ์ ได้ศึกษาหมู่บ้านช่อสะอาดที่ได้รับรางวัลและเป็นหมู่บ้านตัวอย่างของการพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวจำนวน 2 แห่งในภาคอีสานกับภาคตะวันออก เพื่อแสดงถึงหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาตามกรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะที่เป็นรากฐานของการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง และเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทความต่อมาเกี่ยวข้องกับการจ้างงานคนพิการ เนื่องจากคนพิการที่มีความสามารถในการทำงานส่วนใหญ่ยังไม่อาจหางานทำได้ ส่วนคนพิการที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ทำงานส่วนตัว ในขณะที่เป็นลูกจ้างภาคเอกชนและภาครัฐมีจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น เจ้าของบทความคือ นราเชต ยิ้มสุข และกฤษฎา ธีระโกศลพงศ์ ได้แสดงให้เห็นว่าทั้งหลักการสากล (อนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ) และกฎหมายต่าง ๆ ภายในประเทศต่างส่งเสริมการมีงานทำของคนพิการทั้งสิ้น แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่านายจ้างยังคงหลีกเลี่ยงการจ้างงานคนพิการกันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีทัศนคติเชิงลบและมองว่าคนพิการเป็นคนผิดปกติ โดยมีได้มองว่าความพิการเป็นเพียงทางเลือกหนึ่งท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายอันเป็นสภาวะปกติที่ดำรงอยู่ในสังคม ปัญหาดังกล่าวนี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำ มีรายได้ ลดการพึ่งพิงผู้อื่น อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีพอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีในสังคม

บทความที่หก เป็นเรื่องเกี่ยวกับโลกของสังคมออนไลน์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คนที่มีความสนใจร่วมกันจนก่อรูปเป็น “ชุมชนเสมือนจริง” (virtual community) โดยสมาชิกต่างมีความผูกพันต่อกันและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ชุมชนบนโลกไซเบอร์จึงมีความสำคัญและน่าสนใจ เนื่องจากมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของผู้คนจำนวนมาก กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้ และอาแว มะแส ได้ศึกษาถึงการปฏิสัมพันธ์บนเฟซบุ๊กที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ อันก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันพร้อมๆ กับบ่มเพาะความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งผลการศึกษาในกรณีของหญิงพบว่าพวกหล่อนสามารถจัดการปัญหาความรักบนเฟซบุ๊กโดยผ่านการปรึกษาหารือบนสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ สังคมเสมือนจริงในรูปแบบดังกล่าวจึงควรได้รับการส่งเสริมเพื่อสร้างชุมชนที่ตอบสนองต่อความต้องการในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างสอดคล้อง

บทความที่เจ็ด สุวิชา เป้าอารีย์ ได้วิเคราะห์ผลกระทบของการจัดตั้งประชาคมอาเซียนที่มีต่อการดำเนินงานของกระทรวงยุติธรรม โดยการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของประชาคมอาเซียนที่สามารถทำนายได้ก็คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคการท่องเที่ยว การแปรรูปสินค้าเกษตร และภาคอุตสาหกรรม กระนั้นก็ตามประเทศไทยจะประสบปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในการได้รับประโยชน์จากการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรม การว่างงาน และความยากจน มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานทำในประเทศไทยอันจะส่งผลให้เกิดความเป็นพหุวัฒนธรรม และปัญหาอาชญากรรมที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายข้ามชาติอย่างซับซ้อนและมีความรุนแรงมากขึ้น โดยปัญหาทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งในอนาคตจะต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อหาทางรับมือกับปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

บทความสุดท้าย ได้นำเสนอประเด็นที่มีความสำคัญและน่าสนใจอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งก็คือ การจัดการศึกษาของชาติในทุกๆระดับ นับตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไปจนถึงมหาวิทยาลัย โดยเจ้าของบทความ หลี่ เหวินเหลียง และสุพรรณิ ไชยอำพร ได้ทำการเปรียบเทียบนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทยและประเทศจีน ซึ่งไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างระบบการศึกษาของทั้งสองประเทศเท่านั้น แต่ยังจุดประกายให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ อันมีความสำคัญต่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น เพื่อจะได้ทำหน้าที่อันสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศต่อไปในอนาคต

แท้จริงแล้ว วารสารทุก ๆ ฉบับ มิได้เป็นเจ้าของโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล (กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง) แต่ทุกๆ คนในชุมชนวิชาการต่างมีส่วนเป็นเจ้าของร่วมกันทั้งสิ้น สมาชิกทุกคนต่างมีสิทธิเข้าถึงวิพากษ์วิจารณ์ นำไปอ้างอิง ส่งบทความมาร่วมตีพิมพ์ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ผลผลิตของวารสารทางวิชาการฉบับหนึ่ง ๆ จึงเกิดจากระบบการปฏิสังสรรค์และจัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในชุมชนวิชาการนั้น ๆ ซึ่งวารสารพัฒนาสังคมก็อยู่ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวโดยไม่ได้รับการยกเว้น สุดท้ายนี้ขอให้ผู้อ่านทุกท่านได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของดังกล่าว พร้อม ๆ กับแสวงหาหนทางในการมีส่วนร่วมตามที่ตนถนัด เพื่อจะได้ช่วยกันคนละไม้คนละมือในการขับเคลื่อนวารสารพัฒนาสังคมให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความเชื่อมั่นในคุณภาพที่จะต้องมีการพัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม
บรรณาธิการ

ยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์: การจัดการความขัดแย้งเพื่อสร้างความยุติธรรม ของชุมชนพหุวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช <i>นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ</i>	1
สถานภาพและแนวทางการพัฒนานโยบายการจัดการศึกษา ปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก <i>บุษิตา สังข์แก้ว พันธรัักษ์ ผูกพันธ์</i>	17
การจัดการป่าชุมชนบนพื้นฐานของการจัดการ ภาคีสาธารณะแบบใหม่ในภาคตะวันออก <i>สมศักดิ์ สามัคคีธรรม</i>	41
การเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับชุมชน <i>ไพโรจน์ ภัทรนรากุล แพรดาว พุพานิชย์พฤกษ์</i>	57
การส่งเสริมการมีงานทำกับการจัดการ ความหลากหลายของคนพิการในวาระประเทศไทย 4.0 <i>นราเขต ยิ้มสุข กฤษฎา วีระโกศลพงศ์</i>	77
การสร้างแบบจำลองเครือข่ายทางสังคมบนเฟซบุ๊ก สำหรับการจัดการปัญหาด้านความรักของผู้หญิง <i>กนิษฐา แยมโพธิ์ใช้ อาแว มะแส</i>	97
Potential Impact of the Asean Community on the Ministry of justice's Operation <i>Suvicha Pouaree</i>	119
ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายพัฒนาการศึกษาระหว่างไทยและจีน <i>ทลี เहरินเหลียง สุพรรณิ ไชยอำพร</i>	145